ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

№9(4)
2026

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 562 sahifa,
25-sentyabr, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:
Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Raxmonova Z. A. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ
Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi O'zbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Rakhmonova Z.A. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences
Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:
Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:
• Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
• Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)
Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):
• Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
• Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA CONTENTS СОДЕРЖАНИЕ

MUNDARIJA

Academic and Translingual Competence as an Integrative Construct in Higher Education: a Theoretical Framework 10
Davronova Fotima Pirnazarovna

Ovqatlanish xulq-atvori buzilgan bemorlarning emotsional va shaxslilik xususiyatlarining klinik-psixologik tahlili 14
Abdumutalibova Mag'firat Mirodil qizi

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining metakognitiv kompetensiyalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan metodik tizim modeli 18
Melliyeva Dilfuza O'ralovna

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining 5K kompetensiyalarini baholash mezonlari va indikatorlari 24
Himoyeva Sarvarbegim Jamilovna, Qodirov Zayniddin Zaripovich

Bo'lajak pedagoglarda stressli vaziyatlarda xulq-atvor xususiyatlarini tadqiq etishning psixodiagnostik asoslari 29
Olimova Firuza Aslonovna

Developing the Skill of Evaluating the Reliability of Information Sources in Teaching English 35
Sherimbetova Nasiba Ravshanbek kizi

Tarmoq texnologiyalari fanida sun'iy intellekt asosidagi web-platformaning didaktik imkoniyatlari 42
Yuldashev Shadiyor Shuxrat o'g'li

Maxsus ta'lim ehtiyojiga ega o'quvchilarning ijtimoiy-psixologik rivojlanishini qo'llab-quvvatlashda sun'iy intellekt imkoniyatlari 48
Abdujabborova Dildora Saidmurot qizi

Pedagogik jarayonlar davomida talaba-yoshlar egallagan faol fuqarolikning ijtimoiy-madaniy ahamiyati 56
Xabibulla Muratov Abduqodirovich

Maktabgacha tayyorlov yoshdagi bolalarda atrof muhitga munosabatini shakllantirishning zamonaviy usullari 65
Umarova Dildora Nizom qizi

Maktabgacha yoshdagi bolalarning obrazli va bog'lanishli nutqini rivojlantirish hamda nutqiy qiyinchiliklarni erta aniqlashning pedagogik-psixologik asoslari 70
Axmedova Muyassar Xadimatovna, Maqsudboyeva Dilbar Olimjon qizi

Umumta'lim maktabi o'quvchilarida ochiq javobli PISA topshiriqlarining produktiv fikrlashni rivojlantirishdagi o'rni 76
Xudayberdiyeva Muxayyo Karshiboyevna

Ta'limda interaktiv texnologiyalardan foydalanishning afzalliklari 86
Xoshimova Maftunabonu Xoshimjon qizi

Yosh kelin-kuyovlarning nikoh orqali kutuvlari va psixologik farovonligining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari 91
To'lqinboyeva Mahliyoxon Valijon qizi

"Art-pedagogik qobiliyat" tushunchasining mohiyati va tarkibiy komponentlari 95
Bo'ltakova Roziya Xasan qizi

Pathogenetic Rationale for Personalized Therapy of Dentin Hypersensitivity in Patients With Erosive Tooth Lesions 99
Khusanbaeva Jasmin Shavkatovna, Zoirov Tulqin Elnazarovich

Raqamli iqtisodiyot sharoitida korxona axborot tizimlarini tizimli tahlil qilish va modellashtirish 104
Ro'ziyev Bahromjon Rustam o'g'li

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining moliyaviy savodxonligini rivojlantirish mexanizmi va tarkibiy-funksional modeli 108
Berdimurotov Adxam Xayrulla o'g'li

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Raqamli ta'lim muhitida boshlang'ich sinf o'quvchilarining kitobxonlik kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik mexanizmlari 113
Umirova Marxabo Abdimannobovna

O'zbek EFL sinflarida talabalarning og'zaki nutq ravonligini mikrointeraktiv sikllar asosida rivojlantirish..... 116
X. S. Malikova

Sun'iy intellektning xorijiy til o'rganuvchilarga yordami: imkoniyatlar va amaliy mashg'ulotlar 120
Ashurova Dildora G'afurovna

Bo'lajak o'qituvchining kasbiy malakasi va aralash ta'lim sharoitidagi talablari..... 124
Baxtiyorova Maxliyo Baxrom qizi

Refleksiv texnologiyalar asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy-metodik tafakkurini rivojlantirish 127
Xo'janiyozova Gulhayo Ilhomovna

Boshlang'ich ta'limda hikoya janridagi matnlarni o'qitishda STREAM texnologiyasidan foydalanish..... 131
Ahmedova Munisa Xo'sinboy qizi

Rivojlanishida nuqsoni bo'lgan maktabgacha yoshdagi bolalarni mustaqil hayot faoliyatiga tayyorlashning korreksion-pedagogik texnologiyasi 137
Jo'rayeva Gulmiraxon Zufarjon qizi

Developing EFL Students' Academic Writing Skills Through Self-Directed Learning Strategies..... 141
Kayumova Gulnoz Abduxalilovna

Ko'rishida nuqsoni bo'lgan boshlang'ich sinf o'quvchilarining ingliz tilidagi kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish texnologiyasi 147
Mavlonova Shaxzoda Turg'unovna

Developing English Communication Skills Among Students in Non-Philological Higher Education Institutions Through Task-Based Learning 151
Mirbabayeva Sabina Sobirjonovna

Indicators for Evaluating and Monitoring the Quality of Foreign Language Education in General Secondary Schools 158
Muxtarova Shafoatbonu Adham qizi

Fizika fanini o'qitishda talabalarning texnologik kompetensiyasi pedagogik tadqiqotning predmeti sifatida... 164
Raxmankulova Dilora Gulomovna

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida xalq og'zaki ijodi asosida bolalarning axloqiy fazilatlarini shakllantirishda innovatsion pedagogik texnologiyalarning o'rni 169
Umurova Ma'rifat Yoshiyevna

Kompetensiyaviy yondashuv asosida bo'lajak muhandislarning loyihaviy-konstruktorlik faoliyatiga tayyorlash metodikasini ishlab chiqish 175
Uzokov Sherzod Xamidovich

Boshlang'ich ta'limda sun'iy intellekt va zamonaviy texnologiyalar: imkoniyatlar va istiqbollar..... 180
Akramhonova Maftunaxon Ma'murjon qizi

Mystical Images in the Poetry of Navoi and Mashrab 183
Mamasoliyeva Muslimaxon Alisher qizi

Oilaviy bolalar uylari tarbiyalanuvchilarini oilaviy hayotga tayyorlashning ijtimoiy-pedagogik asoslari: tajriba-sinov natijalarining tahlili..... 188
Muxamadiyev Xojiakbar Aslitdinovich

Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda o'yin texnologiyalaridan foydalanish 193
Yuldasheva Shoxida Botirovna, Abdullayeva Qirmizi Jumatayevna

Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak pedagoglarning mustaqil o'rganish kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari 198
Mayliyeva Sadoqat Raximberganovna

Generative Artificial Intelligence in Foreign Language Education: Pedagogical Challenges and the Development of Communicative Competence 202
Latofat Zokir kizi Raximdjanova

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Международные модели подготовки будущих учителей к инклюзивному образованию: сравнительный анализ ключевых компонентов 210
Янкина Эмиля Адыловна

Психологические механизмы формирования читательской мотивации у младших школьников 216
Мадаминова Самидабону Умидбековна

O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi destruktiv ziddiyatlarning oldini olishning pedagogik-psixologik vositalari 222
Elbekova E'zoza Jamshid qizi

Badiiy asarni neyropedagogik tahlil materiali sifatida qo'llashning metodik asoslari 227
Shoyimova Shoira Sanakulovna

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi talabalarining kasbiy kompetentligini takomillashtirish metodikasi 231
Toshturdiyeva Tursunoy Muhammadiyevna

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mantiqiy fikrlashni rivojlantirishning zamonaviy texnologiyalari 235
Toshtemirova Maftuna Karimovna

Surunkali somatik kasalliklarga chalingan bemorlarning psixologik farovonligini oshirish: psixodiagnostik va psixokorreksion yondashuvlar 240
To'lqinboyeva Mahliyoxon Valijon qizi

Raqamli ta'lim muhitida flipped classroom texnologiyasidan foydalanish 244
Azimova Dilnoza Axmedjonovna

Инкультурация личности и формирование культурной идентичности в школьном образовании 249
Насимджанова Махсума Мажидовна

Kompetensiyaviy yondashuv asosida talabalarga ingliz tilini integratsiyalashgan lingvistik kontekstualizatsiya orqali o'qitish metodikasini takomillashtirish 253
Ayatov Raximberdi Ibragimovich

Kasbiy ta'lim tashkilotlarida raqamli texnologiyalarni qo'llash metodikasi 259
Ochilova Gavhar Hamid qizi

Digital Technologies and Artificial Intelligence in English Language Teaching: Pedagogical Opportunities and Challenges 267
Xolliyeva Mashxura Erkinjonovna

Bo'lajak musiqa o'qituvchilarining cholg'u ijrochiligi kreativligini rivojlantirishda fortepiano fanining didaktik imkoniyatlari 270
Normuminova Gulmira Komiljonovna

Raqamli ta'lim muhitida o'quvchilarning mantiqiy tafakkurini kengaytirish 280
Xudoynazarova Moxira Xakimovna

Pedagogika yo'nalishi talabalarining sun'iy intellekt savodxonligini rivojlantirish texnologiyalari 284
Ermatov Sh. L.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tabiiy-ilmiy savodxonlikni rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari 289
Nuriddinova Marjona Erkinovna

Yosh avlodni milliy ruhda tarbiyalashda madaniy merosning ahamiyati 293
Radjapova Zuxra Tirkashevna

O'qib tushunish strategiyalari va xalqaro tajriba 297
Barno Boltayeva

Maktab direktorlarining mehnatga oid hujjatlarni rasmiylashtirishda qonunchilik normalarini qo'llash amaliyoti 301
Rejapova Dilafruz Akramovna

Kurashni olimpiya o'yinlari dasturiga kiritish istiqbollari: institutsional va sport-siyosiy tahlil 308
Hosilbek Mengliboyev Marat o'g'li

Badiiy ta'limda talabalarning milliy-madaniy identifikatsiyasini rivojlantirishda an'anaviy naqqoshlik maktablari tarixini o'qitish metodikasi 314
Baxriddinova Sayyora Jumanazar qizi

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining aqliy qobiliyatlarini rivojlantirishda shaxmat ta'limining pedagogik shart-sharoitlari 318
Boboqulov Chori Urolovich

Sog'lom ovqatlanish va inson salomatligi 326
Begimkulov Oltiboy Jo'rayevich, Shoimova Nargiza Omonqul qizi

Raqamli ijtimoiy muhitda o'smirlarning axloqiy tanlov madaniyatini rivojlantirishda milliy tarbiya, sun'iy intellekt va media makonining pedagogik imkoniyatlari 333
Gulyamova Aziza Otabek qizi

Organising Experimental Work on Multimodal Reading Literacy in Primary School: Design, Stages and Assessment Criteria 337
Suvanova Nilufar Akbarovna

Цифровые коллекции и рукописные базы в современном английском востоковедении: новые возможности исследования источников 341
Олимова Дилафруз Олимжон кизи

New Approaches to Assessing Students' Independent Work In The Era of Generative AI 347
Sardora Shakirova To'lanovna

Developing Writing Skills of Non-Philological Students Through Online Learning Platforms 353
Rajabova Rakhimakhon Maksudovna

Umumiy o'rta ta'lim maktablarida robototexnikani o'qitish jarayonida raqamli ta'lim vositalaridan foydalanishning pedagogik-metodik jihatlari 358
Axunbetova Zuxra Nailevna

Ixtisoslashtirilgan maktablar o'quvchilarining axborotlar bilan ishlash kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik asoslari 363
Kilichov Akobir Kodirovich

Ta'lim sifatini samarali boshqarishda pedagogik va matematik metodlar integratsiyasi menejmentning asosi sifatida 371
Axmedov Azizbek Karim o'g'li, Soliyeva Feruza Qahramonovna, Axmedova Madina Nodirbek qizi

Oliy ta'limning globallashuvi va xalqarolashuvi jarayonlarining xususiyatlari 375
Vorobyov K. A.

Talabalarda sotsiolingvistik tafakkurni rivojlantirish metodlari 379
Otaqulov Alisher Safaraliyevich

Maktabgacha yosh guruhlarida geometrik figuralarni o'rgatish orqali boshlang'ich matematik tasavvurlarini shakllantirish 383
Vaxabova Gulshan Vafaqul qizi

Yodlangan sinf nutqidan real hayotiy muloqotga: boshlang'ich efl ta'limida vaziyatli kommunikativ topshiriqlarning o'rni 388
Tuxtayeva Zarina Faxriddinovna

Akademik litsey o'quvchilarining mustaqil ishlash ko'nikmalarini mantiqiy va nostandart topshiriqlar asosida takomillashtirish 393
Xoshimova Sevara Sheraliyevna

Mobil ta'lim tushunchasi va uning mohiyati 398
Rustamova Nodira Rustam qizi

AI-Based Adaptation of Graded Texts 402
Ermatova Sarvinoz

Intellektual rivojlanishida cheklovlari bo'lgan o'quvchilar bilan individual ishlashning pedagogik yondashuvlari 406
To'xtamatova Maftuna Ismonjonovna

Umumta'lim maktablarining 5-7-sinflarida aniq, tabiiy va ijtimoiy-gumanitar soha terminlarini o'qitishning metodik asoslari 412
Axmedova Shahnozaxon Farxod qizi

Sun'iy intellekt vositalari asosida bo'lajak o'qituvchilarning individual kasbiy rivojlanish trayektoriyasini qo'llab-quvvatlash 416
Janbayeva Marjan Smatillayevna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Burhoniddin Zarnujiy qarashlarining axloqiy, ma'naviy va shaxsiy kamolotga oid asosiy g'oyalari 420
Abduhalimova Nigora Turdali qizi

Tirik organizmlarning muhitga moslashishi: adaptatsiyaning biologik asoslari va amaliy o'rganish metodikasi 424
Ashurova Muqaddas Muxiddinovna

Chet tilini o'qitishda leksik kompetensiyani shakllantirish tamoyillari 429
Mirzakamolova Maftuna Raximjon qizi

Biologiya fanini o'qitishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar 433
To'xtaboyeva Yulduzxon Abdusattorovna, Kodirova Husnida Maxsutali qizi

O'quvchilarning ijtimoiy-emotsional kompetensiyalarni rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari 438
Mexriniso Nosirova

Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining inklyuziv ta'lim sharoitida steam yondashuvidan foydalanish metodik kompetentligini rivojlantirish 445
Abidjanova Vasila To'lkinovna

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv motivini rivojlantirishda mental arifmetikaning ahamiyati 454
Ozodova Bonu Zafar qizi

Bo'lajak o'qituvchilarda gender madaniyatini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari 459
Mardanova Maftuna Asatullo qizi

Bo'lajak musiqa ta'limi o'qituvchilarining raqamli-pedagogik kompetensiyasini rivojlantirishning nazariy-metodik asoslari 463
Ataboyeva Muxlisa Azimjon qizi

The Impact of Boxing on Physical and Mental Development 472
Shuhrat Dilmuradov

Maktabgacha ta'lim tashkilotida pedagogik baholash va psixologik tashxis: farqlanishi va tarbiyachi kasbiy vakolatining chegaralari 476
Zaynutdinova Dilobar Nuritdinovna

Integrativ o'qitishda o'quv dasturlari mazmunini muvofiqlashtirishning didaktik mezonlari va ko'rsatkichlari 483
Maqsudova Nodira Alijonovna

Fransuz va o'zbek tillarida gastronomik terminlarning qiyosiy-konseptual tahlili 489
Halimova Mahbuba To'raqulovna

Развитие математически по STEAM технологиям 496
Садикова Д. Х.

Talabalarning lingvokognitiv kompetensiyasini rivojlantirish modeli va uning samaradorligi 500
Allamuratov G'ofur Ashurovich

O'quvchilarda aqliy mehnat kompetensiyasini shakllantirishning pedagogik asoslari 505
Eshmonov Moxirjon Baxtiyor o'g'li

Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasini innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida takomillashtirish 509
Jabborova Ro'za O'rinbayevna

Mustaqillik yillarida olima ayollarning ilmiy faoliyati va ta'limda xotin-qizlarning o'rni 515
To'ymurodova Gullola Normurod qizi

Milliy atlas va adras matolarining rang barqarorligi va ekspluatatsion xususiyatlarini oshirish texnologiyasini takomillashtirish 519
Xatamova Aziza Ochildiyevna

Inklyuziv ta'limda fanlarni o'qitishda maxsus pedagog faoliyati 523
Hurriyat Yoqubova

Sun'iy intellekt vositalari asosida filolog talabalarning ingliz va malay tillaridagi kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi 527
Yuldashev Azim Abdurahmonovich

Inklyuziv ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishning metodik tizimini takomillashtirish: sinf muloqotini tashkil etish va nutqiy faollikni rivojlantirish yo'llari 533
Shukurova Dilbar Shukrullo qizi

Sportchilarda jarohat xavfini sun'iy intellekt va taqiladigan sensorlar asosida prognozlash 538
Meliqo'ziyev Azizjon Adxamjon o'g'li

Sport bilan bog'liq miya chayqalishidan keyin sportga qaytish qarorini individuallashtirish 543
Qodirova Shahlo Shavkatjon qizi

Kasbiy ta'lim rahbarlarining menejerlik kompetentligini baholashda dalillarga asoslangan diagnostika va guruhiy natijalar talqini 549
Abduraxmonova Nigora Kalandarovna

Dual ta'limning nazariy-metodologik asoslari va bo'lajak o'qituvchilarni inklyuziv ta'lim faoliyatiga tayyorlashdagi imkoniyatlari 554
Oybekova Shukrona Oybek qizi

Inklyuziv ta'limda nutq buzilishlariga ega bolalarni qo'llab-quvvatlashning hamkorlikka asoslangan pedagogik modeli 558
Azimova Dilnoza Sherzodovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

INKLYUZIV TA'LIMDA NUTQ BUZILISHLARIGA EGA BOLALARNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING HAMKORLIKKA ASOSLANGAN PEDAGOGIK MODELI

Azimova Dilnoza Sherzodovna
pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Alfraganus University, Ijtimoiy fanlar fakulteti Pedagogika va psixologiya kafedrasi o'qituvchisi

ORCID: https://orcid.org/0009-0007-4410-023X

Annotatsiya: Mazkur maqolada inklyuziv ta'lim sharoitida nutq buzilishlari bo'lgan bolalarni pedagogik va kommunikativ jihatdan qo'llab-quvvatlash jarayonida logoped, sinf o'qituvchisi, maxsus pedagog hamda ota-onalar o'rtasidagi hamkorlikning didaktik va kommunikativ imkoniyatlari nazariy jihatdan tahlil qilingan. Mavzuga oid ilmiy adabiyotlar hamda O'zbekiston Respublikasining amaldagi normativ-huquqiy asoslarini o'rganish orqali umumiy funksional maqsadlarni belgilash, hamkorlik ishtirokchilarining vazifalari va mas'uliyatini taqsimlash, ta'lim jarayoniga moslashtirilgan pedagogik-logopedik usullarni qo'llash hamda muntazam qayta aloqa mexanizmlariga asoslangan hamkorlikning konseptual modeli ishlab chiqilgan.

Shuningdek, mazkur modelning inklyuziv sinfda bolalarning kommunikativ faolligini qo'llab-quvvatlash, individual ta'lim ehtiyojlarini hisobga olish va mutaxassislar hamda ota-onalar o'rtasidagi o'zaro hamkorlikni muvofiqlashtirishdagi metodik imkoniyatlari yoritilgan. Taklif etilgan mualliflik modeli nazariy-metodik tavsiya sifatida taqdim etilgan bo'lib, uning samaradorligi empirik tadqiqot natijalari asosida baholanmagan.

Kalit so'zlar: nutq buzilishlari, inklyuziv ta'lim, inklyuziv sinf, pedagogik hamkorlik, logoped, kommunikativ muhit, individual ta'lim maqsadi, mutaxassislararo hamkorlik, qayta aloqa.

Abstract: This article presents a theoretical analysis of the didactic and communicative potential of collaboration among speech and language therapists, classroom teachers, special education teachers, and parents in providing pedagogical and communicative support to children with speech disorders in inclusive education settings. Based on a review of relevant scientific literature and the current regulatory and legal framework of the Republic of Uzbekistan, a conceptual model of collaboration is developed.

The model encompasses the establishment of shared functional goals, the distribution of roles and responsibilities among participants, the application of pedagogical and speech and language therapy methods adapted to educational contexts, and the implementation of systematic feedback mechanisms. Furthermore, the article examines the methodological potential of the proposed model for supporting children's communicative engagement in inclusive classrooms, addressing their individual educational needs, and coordinating collaboration between professionals and parents. The proposed author-developed model is presented as a theoretical and methodological recommendation, and its effectiveness has not been evaluated through empirical research.

Key words: speech disorders, inclusive education, inclusive classroom, pedagogical collaboration, speech and language therapist, communicative environment, individualized educational goals, interdisciplinary collaboration, feedback.

Аннотация: В статье представлен теоретический анализ дидактических и коммуникативных возможностей взаимодействия логопеда, учителя класса, специального педагога и родителей в процессе педагогической и коммуникативной поддержки детей с нарушениями речи в условиях инклюзивного образования. На основе изучения научной литературы по рассматриваемой проблеме и действующей нормативно-правовой базы Республики Узбекистан разработана концептуальная модель сотрудничества, предусматривающая определение общих функциональных целей, распределение обязанностей и ответственности участников взаимодействия, применение педагогических и логопедических методов, адаптированных к образовательному процессу, а также организацию механизмов регулярной обратной связи.

Кроме того, раскрыты методические возможности предложенной модели в поддержке коммуникативной активности детей в инклюзивном классе, учёте их индивидуальных образовательных потребностей и координации взаимодействия между специалистами и родителями. Предложенная авторская модель представлена в качестве теоретико-методической рекомендации, при этом её эффективность не оценивалась на основе результатов эмпирического исследования.

Ключевые слова: нарушения речи, инклюзивное образование, инклюзивный класс, педагогическое сотрудничество, логопед, коммуникативная среда, индивидуальная образовательная цель, междисциплинарное взаимодействие, обратная связь.

KIRISH

Nutq buzilishlariga ega bolaning inklyuziv sinfdagi muvaffaqiyati faqat nutq tovushlarini to‘g‘ri talaffuz qilish bilan belgilanmaydi. Darsdagi ko‘rsatmani tushunish, savol berish, o‘z fikrini ifodalash, matn mazmunini izohlash va tengdoshlar bilan kelishib ishlash ham kommunikativ kompetensiyaning tarkibiy qismlaridir. Ushbu ko‘nikmalar sinfda muntazam qo‘llanmasa, logopedik mashg‘ulotda erishilgan natijaning kundalik vaziyatlarga ko‘chishi cheklanishi mumkin.

Maktab sharoitida logopedik amaliyotning muhim vazifalaridan biri o‘quvchining ta’limiy ishtirokini qo‘llab-quvvatlashdir. Bu vazifa logoped va o‘qituvchi ishini bir-biriga yaqinlashtiradi, ammo ularning kasbiy vazifalarini bir xil qilib qo‘ymaydi. Logoped nutq va til rivojlanishini maxsus baholaydi hamda maqsadli reabilitatsion-korreksion metodlarni tanlaydi; pedagog o‘quv mazmunini moslashtiradi va ko‘nikmalarning tabiiy vaziyatda mustahkamlanishini qo‘llab-quvvatlaydi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O‘zbekistonning PQ-292-son qarorida individual reja va korreksion-pedagogik qo‘llab-quvvatlashning ahamiyati qayd etilgan [1]. Shu nuqtayi nazardan, maqolaning maqsadi nutq buzilishlariga ega bolalarning muloqot va ta’limiy ishtirokini yaxshilashga yo‘naltirilgan hamkorlik modelining ilmiy-metodik tarkibini asoslashdir.[1]

Tadqiqotda normativ-huquqiy tahlil [1; 2], maktab logopediyasi sohasidagi hamkorlik tadqiqotlarini umumlashtirish [3], vazifalarni funksional tahlil qilish va konseptual pedagogik modellashtirish usullari qo‘llandi. Model tuzishda hamkorlikning to‘rtta tarkibiy o‘lchovi ajratildi: maqsad birligi, kasbiy vazifalar aniqligi, muloqot muhiti moslashuvchanligi va muntazam qayta aloqa. Ishtirok va faoliyat tushunchalari Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti xalqaro tasnifining konseptual mezonlari bilan solishtirildi [4].[2]

Taqdim etilayotgan tizim real sinovdan o‘tkazilgan dastur sifatida emas, keyingi tajriba-sinov ishlarida tekshirilishi mumkin bo‘lgan ilmiy-metodik konstruksiya sifatida talqin qilinadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tahlil asosida “umumiy maqsad - taqsimlangan mas’uliyat - uyg‘un pedagogik ta’sir - funksional monitoring” tamoyiliga asoslangan to‘rt komponentli hamkorlik modeli ishlab chiqildi.

Birinchi komponentda bolaning ehtiyoji faqat diagnostik atama bilan emas, kundalik ta’lim vazifasi orqali ham tavsiflanadi. Masalan, “bog‘lanishli nutqi yetarli emas” degan umumiy qayd o‘rniga, “rasm ketma-ketligi bo‘yicha uch voqeani mantiqiy izchillikda aytib beradi” kabi kuzatiladigan maqsad belgilanadi.

Ikkinchi komponent har bir ishtirokchining kasbiy vazifasini aniq ajratishni nazarda tutadi. Logoped nutqiy maqsadni belgilaydi, differensial yondashuvni tanlaydi va rivojlanishni baholaydi. Sinf o‘qituvchisi darsda vizual reja, qisqa ko‘rsatmalar, javob tayyorlash uchun qo‘shimcha vaqt va tengdoshlar bilan muloqotni tashkil etish kabi moslashtirishlardan foydalanadi. Maxsus pedagog bolaning ehtiyojlariga qarab o‘quv faoliyatini rejalash-

1 O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 13-oktabrdagi PQ–4860-son qarori. https://lex.uz/acts/-5044711
2 Evans I. O. va boshq. (2025). Language, Speech, and Hearing Services in Schools, 56(1), 234–251. DOI: 10.1044/2024_LSHSS-24-00012

tirishga hamda moslashtirilgan didaktik vositalarni ishlab chiqishga ko‘maklashadi. Ota-ona esa mutaxassislarning yo‘riqnomasi asosida kundalik muloqotda ko‘nikmani mustahkamlaydi. Vazifalar real shtat tarkibi va bolaning ehtiyojlariga muvofiq belgilanadi.

Uchinchi komponent kommunikativ muhitni moslashtirishdir. Inklyuziv sinfda og‘zaki nutq yagona axborot kanali bo‘lib qolmasligi kerak. Zaruratga ko‘ra kalit so‘zlarni yozib berish, tasvirli reja, vizual jadval, so‘zlashuv navbatini ko‘rsatuvchi belgilar va mos kommunikativ vositalardan foydalanish mumkin. Bu moslashuvlar nutqiy faoliyatni chetlab o‘tishga emas, balki bola uchun muloqotga kirishish imkoniyatlarini kengaytirishga qaratiladi.

To‘rtinchi komponent jarayonning muntazam qayta aloqaga tayangan holda yangilanishini ta’minlaydi. Logopedda kuzatilgan ko‘nikmaning sinfda namoyon bo‘lishi o‘qituvchi tomonidan qisqa kuzatuv varaqasida qayd etilishi mumkin. Masalan, bola haftada necha marta mustaqil savol bergani yoki matn bo‘yicha fikrini nechta tayanch yordamida ifodalagani kuzatiladi. Bunday ko‘rsatkichlar bolaning shaxsiy rivojlanish dinamikasi bilan qiyoslanadi; sinfdoshlar bilan raqobat mezoniga aylantirilmaydi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Modelning amaliy qo‘llanishi uchun haftalik yoki davriy qisqa maslahatlashuv, umumiy individual maqsad varaqasi va ota-onaga tushunarli tavsiyalar to‘plami taklif etiladi. Ularning davriyligi muassasa imkoniyatlari va bolaning ehtiyojiga muvofiq belgilanadi. Bunda maxfiylik, bolaning sha’ni va oilaning qaror qabul qilishdagi ishtiroki himoya qilinishi lozim.

Hamkorlik modeli an’anaviy “logoped mashg‘ulot o‘tkazadi, o‘qituvchi esa natijani kutadi” yondashuvidan farq qiladi. Unda nutqiy ko‘nikmalar darsning tabiiy kommunikativ talablariga mos ravishda mustahkamlanadi. Evans va hammualliflar olib borgan 2025-yilgi tizimli adabiyotlar sharhi maktabdagi nutq va til mutaxassislari bilan pedagoglarning hamkorligi mustaqil ilmiy muammo ekanini ko‘rsatadi [3].

Biroq mazkur xulosalarni O‘zbekiston ta’lim muassasalariga ko‘chirishda tashkiliy resurslar, ish yuklamasi, kadrlar malakasi hamda mahalliy til muhitini hisobga olish zarur.

Taklif etilgan modelda bola va oila fikrini tinglash alohida ahamiyatga ega. O‘qituvchi uchun qulay bo‘lgan maqsad har doim ham bolaning dolzarb kommunikativ ehtiyojiga mos kelmasligi mumkin. Shuning uchun ustuvor maqsadlarni belgilashda oilaning kuzatuvi va bolaning mumkin bo‘lgan roziligi yoki afzalliklari hisobga olinadi.

Kelgusida model samaradorligini baholash uchun sinfdagi kommunikativ ishtirok, individual maqsadlarga erishish darajasi va mutaxassislararo hamkorlik sifatini o‘lchovchi vositalarni sinovdan o‘tkazish maqsadga muvofiq.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Inklyuziv sinfda nutq buzilishlariga ega bolalarni qo‘llab-quvvatlash o‘zaro muvofiqlashtirilgan pedagogik hamkorlikni talab qiladi. Nazariy tahlil asosida taqdim etilgan model umumiy funksional maqsad, mutaxassislar vazifalarining aniqligi, moslashtirilgan kommunikativ muhit va muntazam monitoringni birlashtiradi. Uning ta’lim amaliyotidagi samaradorligini baholash uchun keyingi bosqichda kuzatuv, intervyu hamda individual rivojlanish indikatorlari asosida empirik tadqiqot o‘tkazish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil 4-avgustdagi PQ-292-son qarori. https://lex.uz/uz/docs/-8375051
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 13-oktabrdagi PQ-4860-son qarori. https://www.lex.uz/acts/-5044711
3. Evans I. O., Spence C. M., Rodgers W. J., Scott L. A. A Systematic Literature Review on School-Based Speech-Language Pathology Collaboration Research. Language, Speech, and Hearing Services in Schools. 2025;56(1):234-251. DOI: 10.1044/2024-LSHSS-24-00012
4. World Health Organization. International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF). Geneva: WHO; 2001. https://www.who.int/standards/classifications/international-classification-of-functioning-disability-and-health

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta’limotlar tarixi
13.00.02 Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo‘yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg‘ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta’limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta’lim nazariyasi va metodikasi (ta’lim sohalari va bosqichlari bo‘yicha)
13.00.07 Ta’limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №9(4)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№C–5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.